

مروری بر نظام ترجیحات تجاری سازمان کنفرانس اسلامی

علی زاهدطلبان^۱

از بدو تأسیس سازمان کنفرانس اسلامی در سال ۱۹۷۲ تاکنون، موضوع توسعه همکاری‌های اقتصادی و تجاری میان اعضاء به منظور ایجاد همگرایی‌های هرچه بیشتر همواره مدنظر بوده است. اما این تلاش‌ها پس از خاتمه جنگ سرد و رشد بی‌سابقه پیمان‌های تجاری و اقتصادی میان کشورهای مختلف جهان در سازمان کنفرانس اسلامی نیز با جدیت بیشتری دنبال شد و چارچوب‌های نهادی آن نیز در قالب موافقتنامه ترجیحات تجاری و پروتکل تعرفه‌های ترجیحی طرح‌ریزی گردید و مسیر عضویت اعضای این سازمان در این پیمان‌ها فراهم شد. اصلی‌ترین موضوع این موافقتنامه‌ها، اعمال ترجیحات و رفتارهای رجحان‌آمیز میان اعضای این موافقتنامه نسبت به سایر شرکای تجاری است. برای این منظور حذف و کاهش موانع تجاری از جمله برچیدن موانع غیرتعرفه‌ای، حذف شبه‌تعرفه‌ها و کاهش مستمر و تدریجی نرخ‌های تعرفه و توسعه دامنه ترجیحات به بخش عمده‌ای از کل تجارت هر یک از اعضاء در دستور کار مذاکرات قرار گرفت و نهایتاً از تصویب کشورهای شرکت‌کننده در این مذاکرات و ارکان بالاتر سازمان کنفرانس اسلامی نیز گذشت.

چکیده

واژه‌های کلیدی:

سازمان کنفرانس اسلامی، موافقتنامه ترجیحات تجاری، کاهش تعرفه‌ها، موافقتنامه تعرفه‌های ترجیحی، قواعد مبداء، رویکرد ایران

طبقه‌بندی JEL : R11, F02

* عضو هیأت علمی مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی و کارشناس ارشد تجاری دفتر نمایندگی تام‌الاختیار تجاری جمهوری اسلامی ایران

(۱) مقدمه

سازمان کنفرانس اسلامی^۱ به عنوان فراگیرترین تشکل نهادی جهان اسلام و بزرگترین مجمع کشورهای مسلمان اگرچه بیش از هر چیز از رنگ و بو و صبغه‌ای سیاسی برخوردار است، اما طی سالیان اخیر تلاش‌های مضاعفی را مصروف اتخاذ راهکارها و تنظیم راهبردهای مناسب برای ارتقای سطح همکاری‌ها و روابط اقتصادی و تجاری اعضای خود نموده است که طراحی نظام ترجیحات تجاری فی‌مابین کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی^۲ از جمله مهمترین مصادیق آن به‌شمار می‌رود. در این مقاله ضمن مرور مختصری بر سابقه و تاریخچه سازمان کنفرانس اسلامی، تحولات به وقوع پیوسته در این سازمان را در حوزه نظام تجاری ترجیحی با نگاهی بر دو موافقتنامه چارچوب^۳ و پروتکل تعرفه‌های ترجیحی^۴ مورد بررسی قرار می‌دهیم. در پایان به بررسی آخرین وضعیت حضور و عضویت کشورهای مسلمان در موافقتنامه‌های مذکور از جمله رویکرد ایران نسبت به حضور در این ترجیحات خواهیم پرداخت.

(۲) تاریخچه تشکیل سازمان کنفرانس اسلامی

سابقه تشکیل سازمان کنفرانس اسلامی به اولین نشست رهبران و سران جهان اسلام که در تاریخ بیست و پنجم سپتامبر ۱۹۶۹ در رباط پایتخت کشور مراکش برگزار شد برمی‌گردد. در این نشست که به منظور بررسی تبعات اقدامات جنایتکارانه رژیم صهیونیستی و تعرض برخی از عناصر صهیونیستی به مسجدالاقصی و ایجاد حریق در آن که در تاریخ بیست و یکم آگوست ۱۹۶۹ اتفاق افتاد برگزار شده بود رهبران و سران شرکت‌کننده در آن به بحث و تبادل نظر پیرامون راه‌های مقابله با تهدیداتی که از ناحیه رژیم اسرائیل متوجه کشورهای اسلامی به‌ویژه فلسطین می‌شود پرداختند. برای اولین بار در این نشست بود که اندیشه گردآوری کشورهای مسلمان در قالبی سازمان‌یافته و نظام‌مند و با دستورکاری دائمی برای مقابله با چالش‌های پیش‌روی جهان اسلام مطرح شد. همچنین حمایت از اتحاد و همبستگی و یکپارچگی آنها در برابر تهدیدات خارجی و اتخاذ تدابیر لازم برای حفاظت و صیانت از اماکن مقدسه و پیگیری دائم با هدف آزادسازی قدس شریف به طور جدی مطرح شد که با استقبال سران شرکت‌کننده در نشست مواجه و به تأیید آنها رسید. شش ماه پس از این نشست تاریخی بود که در مارس ۱۹۷۰ وزرای امور خارجه کشورهای

1 - Organization of the Islamic Conference (OIC)

2 - Trade Preferential System Among OIC members (TPS/OIC)

3 - Framework Agreement

4 - The Protocol on the Preferential Tariff Scheme

اسلامی در جده گردهم آمدند تا دبیرخانه دائمی سازمان کنفرانس اسلامی را برای پیگیری منظم کار و ارائه طرح اساسنامه و ایجاد هماهنگی‌های لازم بین اعضاء تأسیس کنند. وزرا در این نشست ضمن تأسیس دبیرخانه، بیت‌المقدس را نیز به عنوان مرکز اصلی و دائمی دبیرخانه سازمان کنفرانس اسلامی تعیین کردند که تا زمان آزادسازی آن از اشغال رژیم صهیونیستی، جده وظایف آن را به عنوان مقر موقت دبیرخانه برعهده خواهد گرفت. پس از نشست مذکور و پیگیری اقدامات بعدی برای تأسیس سازمان کنفرانس اسلامی، سرانجام در فوریه ۱۹۷۲ منشور و اساسنامه سازمان کنفرانس اسلامی از تصویب نشست سوم وزرای خارجه کشورهای مسلمان گذشت و بدین ترتیب سازمان کنفرانس اسلامی با هدف اصلی تقویت همبستگی، وحدت و یکپارچگی جهان اسلام و ارتقاء روابط و سطح همکاری بین دولت‌های اسلامی در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، علمی و اجتماعی پا به عرصه حیات گذاشت.^۱

۳) اهداف، اصول و ارکان اصلی سازمان کنفرانس اسلامی

در اساسنامه سازمان کنفرانس اسلامی اهداف اصلی این سازمان به شرح زیر مورد تصریح قرار گرفته است:

- ۱- تقویت همبستگی و انسجام و وحدت هرچه بیشتر میان دولت‌های عضو؛
 - ۲- تقویت همکاری میان اعضاء در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و علمی؛
 - ۳- پشتیبانی از تلاش‌ها و کوشش‌های کلیه ملل مسلمان به منظور کسب شأن و حفظ احترام، استقلال و حقوق ملی آنها؛
 - ۴- انجام هماهنگی‌های لازم میان اعضاء در جهت حفاظت از اماکن مقدسه؛
 - ۵- حمایت از مبارزه ملت فلسطین و کمک به آنها در آزادسازی سرزمین‌های اشغالی و دستیابی به حقوق حقه خود؛
 - ۶- همکاری میان اعضاء به منظور حذف کلیه اشکال تبعیض نژادی و فعالیت‌های استعماری؛
 - ۷- ایجاد فضای مناسب برای ارتقاء هرچه بیشتر همکاری‌ها و تفاهم بین دولت‌های عضو با سایر کشورها.
- اساسنامه مذکور اصول اساسی کار سازمان کنفرانس اسلامی را در راستای تعقیب و

۱- ر. ک. به:

تأمین اهداف خود مبتنی بر برابری کامل بین اعضا، احترام به حق حاکمیت هر عضو و عدم مداخله در امور داخلی یکدیگر، احترام به تمامیت ارضی و استقلال و یکپارچگی هر عضو، تعهد به حل و فصل اختلافات احتمالی میان اعضا از روش‌های صلح‌آمیز از قبیل مذاکره، میانجیگری، مصالحه و حکمیت و بالاخره هم‌پیمانی و تعهد جمعی به مقابله با هرگونه تهدید و یا توسل به زور بر علیه هر یک از اعضا و یا نقض حاکمیت سیاسی آنها می‌داند. همچنین به منظور عملیاتی ساختن اهداف فوق‌ارکان پیش‌بینی شده برای این سازمان مشتمل بر ارکان اصلی، سازمان‌های وابسته و مؤسسات و کمیته‌های تخصصی ذیربط می‌باشد. در حال حاضر ارکان اصلی سازمان کنفرانس اسلامی مبتنی بر ۳ رکن زیر می‌باشد:

۱- کنفرانس سران: کنفرانس سران که متشکل از رهبران و سران کلیه دولت‌های عضو سازمان کنفرانس اسلامی است عالی‌ترین رکن سازمان بوده که هر ۳ سال یکبار به منظور تعیین خط‌مشی‌ها و سیاست‌های اصلی سازمان برگزار می‌شود و ریاست سازمان کنفرانس اسلامی را برای یک دوره و تا زمان برگزاری اجلاس بعدی تعیین خواهد کرد.

۲- کنفرانس وزیران: کنفرانس وزیران متشکل از وزرای خارجه کلیه کشورهای عضو بوده و حداقل سالی یک مرتبه به منظور بررسی چگونگی پیشرفت کارها و اجرای تصمیمات متخذه توسط کنفرانس سران تشکیل جلسه می‌دهد و گزارش کار خود را نیز به کنفرانس سران ارائه می‌کند. همچنین کنفرانس وزیران در سایر زمینه‌های دیگر با حضور وزیر مربوطه برگزار خواهد شد.

۳- دبیرخانه: دبیرخانه دائمی سازمان کنفرانس اسلامی که نهاد اجرایی سازمان به شمار می‌رود وظیفه پیگیری، و اجرا و پیاده‌سازی تصمیمات متخذه توسط دو رکن بالاتر خود یعنی کنفرانس سران و کنفرانس وزیران را برعهده داشته و می‌تواند تشکیلات اجرایی لازم را ایجاد و کارکنان مناسب برای این منظور را نیز به استخدام خود در آورد. لازم به ذکر است از زمان تأسیس سازمان کنفرانس اسلامی تاکنون یازده نوبت اجلاس عادی و ۳ نوبت اجلاس فوق‌العاده سران و ۳۵ نوبت اجلاس وزرای خارجه این سازمان برگزار شده که آخرین نشست سران که به صورت فوق‌العاده تشکیل شد در مارس ۲۰۰۸ در داکار پایتخت سنگال برگزار گردید. در حال حاضر سنگال ریاست سازمان کنفرانس اسلامی و پروفیسور اکمال‌الدین احسان اغلو دبیر کلی سازمان کنفرانس اسلامی را برعهده دارد. لازم به یادآوری است که هشتمین نشست سران سازمان کنفرانس اسلامی نیز در سال ۱۳۷۶ (دسامبر ۱۹۹۷) در تهران برگزار شد.^۱

۱- به منشور و اساسنامه سازمان کنفرانس اسلامی که در پایگاه اطلاع‌رسانی این سازمان به نشانی زیر قابل دسترس است ر.ک. به:

- <http://www.oic-oci.org/is11/english/Charter-en.pdf>

- http://www.oic-oci.org/page_detail.asp?p_id=52

همچنین ر.ک. به:

- http://www.oic-oci.org/data/organigram/en_organigram_chart.pdf

سازمان کنفرانس اسلامی در راستای عملیاتی ساختن اهداف و برنامه‌های خود و به‌ویژه دستیابی به نتایج ملموس در راستای توسعه و ارتقای سطح همکاری‌ها بین دول عضو به‌ویژه در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، علمی و مذهبی تاکنون کمیته‌های دائمی متعددی را که غالباً در سطح وزرا می‌باشد تشکیل داده است که از جمله مهمترین آنها می‌توان به کمیته دائمی همکاری‌های اقتصادی و تجاری^۱، کمیته دائمی اطلاعات و امور فرهنگی^۲، کمیته دائمی همکاری‌های علمی و فنی^۳، کمیته قدس و کمیته صلح اسلامی اشاره نمود. به علاوه سازمان‌های تخصصی وابسته متعددی نیز در هر یک از حوزه‌های اقتصادی، حقوقی، مالی، علمی، فنی، فرهنگی، آموزشی و رسانه‌ای تشکیل شده که از جمله آنها می‌توان از بانک توسعه اسلامی^۴، مرکز تخصصی آموزش و پژوهش‌های اجتماعی و اقتصادی کشورهای اسلامی^۵، مرکز اسلامی توسعه و تجارت^۶ و ... نام برد که هر یک در حوزه‌های تخصصی خود فعال می‌باشند. در حال حاضر سازمان کنفرانس اسلامی دارای ۵۷ عضو اصلی است که متشکل از کشورهای مسلمان بوده و پنج کشور بوسنی هرزه‌گوئین، جمهوری آفریقای مرکزی، تایلند، فدراسیون روسیه و ایالت ترک نشین قبرس و همچنین جنبش آزادیبخش مسلمانان فیلیپین (مورو) از وضعیت عضویت ناظر در این سازمان برخوردارند. سایر سازمان‌ها و مؤسسات بین‌المللی دیگر مانند سازمان ملل متحد، نهضت عدم تعهد، اتحادیه عرب، اتحادیه آفریقا و سازمان همکاری‌های اقتصادی (اکو) نیز عضو ناظر سازمان کنفرانس اسلامی می‌باشند.^۷

۴) پیش‌زمینه‌های مربوط به ایجاد نظام ترجیحات تجاری بین کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی و انعقاد موافقتنامه چارچوب

به موازات تحولات به وقوع پیوسته در نظام اقتصادی و تجاری جهان به ویژه از دهه ۱۹۸۰ میلادی به بعد و ظهور تدریجی مباحث مربوط به جهانی شدن^۸ اقتصاد و افزایش مستمر سطح تعامل اقتصادی و تجاری کشورهای جهان و رشد روزافزون موافقتنامه‌ها

- 1- COMCEC
- 2- COMIAC
- 3- COMSTECH
- 4- IDB
- 5- SESRTCIC
- 6- ICDDT

۷- ر. ک. به:

- http://www.oic-oci.org/page_detail.asp?p_id=172
- http://www.oic-oci.org/page_detail.asp?p_id=64
- 7- Globalization

و پیمان‌های تجاری منطقه‌ای^۱ اعم از موافقتنامه‌های تجارت آزاد، اتحادیه‌های گمرکی، موافقتنامه‌های ترجیحی و ... کشورهای اسلامی عضو سازمان کنفرانس اسلامی نیز در صدد تقویت و ارتقای مؤثر پیوندهای اقتصادی و تجاری فی‌مابین خود برآمدند و همان‌طور که این موضوع در اساسنامه سازمان در زمره یکی از اهداف اصلی و حوزه‌های مهم کاری آن برشمرده شده است اعضا به منظور به فعلیت رساندن این هدف مهم، ایجاد و برقراری نظام ترجیحات تجاری میان کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی^۲ که بعدها اختصاراً TPSOIC نامیده شد را مدنظر قرار دادند.

اولین سابقه تلاش برای ایجاد چنین نظام تجاری ترجیحی بین کشورهای مسلمان به اوایل سال ۱۹۸۰ باز می‌گردد. برنامه عمل در نظر گرفته شده برای این منظور در جریان نشست سوم کنفرانس سران که در ژانویه ۱۹۸۱ در مکه مکرمه برگزار شد به تصویب رسید. به موجب یکی از بندهای قطعنامه پایانی این نشست، دبیرخانه موظف شد کمیته دائمی همکاری‌های اقتصادی و تجاری سازمان کنفرانس اسلامی^۳ (کامسک) که متشکل از وزرای تجارت و بازرگانی کشورهای عضو خواهد بود را تأسیس کند تا اجرای تصمیمات سران و قطعنامه‌های صادره در خصوص موضوعات تجاری و اقتصادی را مداوماً دنبال و برنامه‌ها و پیشنهادهای مناسب را نیز طراحی و ارائه نماید. به دنبال این تصمیم کمیته دائمی همکاری‌های اقتصادی و تجاری سازمان کنفرانس اسلامی به عنوان نهاد اصلی اقتصادی و تجاری سازمان تأسیس شد و در قطعنامه پایانی اولین نشست خود در سال ۱۹۸۴ ضرورت انجام بررسی‌های لازم برای ایجاد نظام ترجیحات تجاری فی‌مابین کشورهای اسلامی را در قالب پروژه‌های تحت همین عنوان^۴ خاطر نشان ساخت و متعاقب آن این کمیته یک گروه کاری را برای تهیه و تنظیم پیش‌نویس اولیه چنین موافقتنامه‌ای تشکیل داد که در سال ۱۹۸۸ و در جریان چهارمین نشست کامسک اصول اساسی و راهنمای نظام ترجیحات تجاری به تصویب رسید. گروه کاری مذکور طی نشست‌های متعددی که برگزار کرد نهایتاً پیش‌نویس موافقتنامه‌ای جامع را که موافقتنامه چارچوب^۵ نامیده می‌شود تهیه و نهایی نمود و آن را برای تصویب در ششمین نشست وزیران کامسک که در سال ۱۹۹۰ برگزار شد، تسلیم کرد. نهایتاً متن این موافقتنامه از تصویب نهایی وزرای شرکت‌کننده در این اجلاس گذشت و برای امضاء و تصویب در مراجع قانونگذاری داخلی در اختیار هر یک از اعضا

1 - RTAs

2 - Trade Preferential System among the OIC member Countries

3 - COMCEC

4 - TPSOIC

5 - Framework Agreement.

قرار گرفت. تاریخ شروع به کار موافقتنامه براساس ماده ۱۸ آن سه ماه پس از آنکه حداقل ده عضو سازمان کنفرانس اسلامی امضاء و تصویب موافقتنامه چارچوب در پارلمان و یا مراجع قانونگذاری خود را به دبیرخانه اعلام نمایند، آغاز و مفاد آن لازم‌الاجرا خواهد شد. سرانجام این حدنصاب پس از گذشت ۱۲ سال در پاییز سال ۲۰۰۲ به دست آمد.^۱

نظر به اهمیت موافقتنامه مذکور که در حقیقت موافقتنامه پایه برای نظام ترجیحات تجاری در سازمان کنفرانس اسلامی به شمار می‌رود ذیلاً برخی از مفاد اصلی و مهم آن به اختصار مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۵) بررسی مفاد اصلی موافقتنامه چارچوب در نظام ترجیحات تجاری سازمان کنفرانس اسلامی^۲

موافقتنامه چارچوب در حقیقت متن اصلی و چارچوب حقوقی اولیه و قانونی لازم را برای نظام ترجیحات تجاری فی‌مابین کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی^۳ فراهم ساخته است. در این موافقتنامه اصول کلی ایجاد یک نظام ترجیحی از جمله اصول مربوط به شیوه‌های مذاکره، دامنه موضوعی، اصول پایه و بنیادی، اهداف و نحوه تبادل امتیازات، نحوه رفتار ترجیحی با کشورهای در کمترین درجه توسعه یافتگی^۴ و سایر موضوعات اجرایی دیگر در نظر گرفته و تدوین شده است. این موافقتنامه مشتمل بر یک مقدمه و ۲۱ ماده است و چهار پیوست برای آن پیش‌بینی شده که پیوست‌ها بعداً تکمیل خواهد شد. در مقدمه^۵ موافقتنامه مذکور بر نقش حیاتی توسعه روابط تجاری میان اعضاء به عنوان عاملی پیش برنده و مؤثر در توسعه اقتصادی کشورهای عضو و ابزاری مؤثر در تخصیص بهینه و کارآمد منابع به منظور بهبود هرچه بیشتر سطح معیشت و افزایش استاندارد زندگی مردم کشورهای عضو تصریح شده است. همچنین آزادسازی‌های تجاری متناسب با سطح توسعه اعضاء از طریق برقراری نظام ترجیحات تجاری به عنوان مناسب‌ترین عامل گسترش و توسعه تجارت و مبادلات بازرگانی بین اعضاء شناخته شده که به تقویت هرچه بیشتر روابط و پیوندهای اقتصادی و افزایش درجه اکمال تجاری و خود همبستگی کشورهای مسلمان

1 - The Trade Preferential System among the member States of OIC (TPSOIC), Frequently Asked Questions, COMCEC Coordination Office, November 2006.

همچنین برای اطلاعات بیشتر به مطالب ارائه شده در پایگاه زیر ر. ک. به:

- http://www.oic-oci.org/page_detail.asp?p_id=67.

- http://www.oic-oci.org/page_detail.asp?p_id=68.

- <http://www.comcec.org/EN/icerik.aspx?iid=15>.

2 - Framework Agreement on TPSOIC

3 - TPSOIC

4 - LDCs

5 - Preamble

منجر خواهد شد. همچنین ضرورت توسعه بازارهای کشورهای عضو با توجه به مراحل توسعه کشورهای مسلمان در این مقطع و نیاز آنها به بازارهای گسترده‌تر مورد تأکید قرار گرفته که افزایش ظرفیت‌های جذب آنها را در پی خواهد داشت و موافقتنامه چارچوب به عنوان پایه‌ای اولیه برای آزادسازی‌های تجاری و تحقق اهداف فوق از طریق برقراری ترجیحات تجاری میان اعضاء مدنظر قرار خواهد گرفت. برای این منظور اصول اساسی در نظر گرفته شده طبق ماده ۲ موافقتنامه بر حول محورهایی همچون اصل برابری اعضاء و عدم تبعیض بین آنها، توازن امتیازات به نحوی که امکان انتفاع از نظام ترجیحات را برای همه اعضاء تضمین کند، اعطای امتیازات بر مبنای رفتار دولت کامله‌الوداد^۱، تسری کاربرد ترجیحات قابل اعطاء علاوه بر تعرفه‌های ترجیحی به حوزه شبه تعرفه‌ها و موانع غیر تعرفه‌ای، توجه به اصل رفتار ویژه و متمایز با کشورهای در کمترین درجه توسعه‌یافتگی، بازنگری دوره‌ای و ارزیابی ترجیحات اعطاء شده با هدف گسترش و تعمیق امتیازات و غیره تنظیم شده است. دامنه موافقتنامه نیز مربوط به حوزه تجارت کالایی بوده که پوشش کامل داشته و بخش کشاورزی را نیز در بر می‌گیرد. طبق ماده‌های ۳ و ۵ این موافقتنامه مذاکرات برای تبادل امتیازات در خصوص تعرفه‌ها، شبه تعرفه‌ها و موانع غیرتعرفه‌ای از طریق راه‌اندازی ادوار مذاکراتی مختلف و گفتگوهای دوجانبه و چندجانبه که ممکن است در فواصل زمانی مختلفی برقرار شود صورت خواهد گرفت. حاصل نهایی این مذاکرات جدول امتیازات هر یک از اعضاء را تشکیل خواهد داد که به عنوان بخش لاینفکی از موافقتنامه حاضر پیوست آن خواهد شد. طبق ماده ۴ این موافقتنامه کمیته‌ای تحت عنوان کمیته مذاکرات تجاری^۲ تشکیل خواهد شد که نمایندگان تمامی اعضایی که موافقتنامه چارچوب را امضاء و آن را از تصویب مراجع قانونگذاری خود گذرانده باشند اعضای این کمیته را تشکیل خواهند داد. این کمیته موظف است برنامه‌های کاری مربوطه را که توسط کمیته همکاری‌های اقتصادی و تجاری (کامسک) به تصویب می‌رسد به اجرا گذاشته و برنامه مذاکرات را به پیش برد. رویکردهای اصلی و شیوه‌های مذاکراتی طبق ماده ۴ می‌تواند یکی از شیوه‌ها و یا ترکیبی از رویکردهای مذاکرات کالا به کالا، کاهش‌های سراسری تعرفه و مذاکرات بخشی برای کاهش و یا حذف تعرفه‌ها در بخش‌های خاص کالایی باشد. همچنین موضوعات متعدد دیگری نظیر نحوه بازنگری و یا لغو امتیازات اعطاء شده، اصول مربوط به اتخاذ اقدامات حفاظتی در مواقع اضطراری و تعلیق موقت امتیازات، قواعد مبدأ، رفتار ویژه و متمایز با کشورهای در کمترین درجه توسعه‌یافتگی، نحوه حل و فصل اختلافات احتمالی میان

1 - Most Favored Nation (MFN)

2 - Trade Negotiation Committee (TNC)

اعضاء، زمان آغاز به کار موافقتنامه، و اصلاحات و تغییرات در موافقتنامه و نحوه خروج از آن در اصول دیگر این موافقتنامه مورد توجه قرار گرفته و شرایط و ضوابط آن تعیین شده است. به موجب ماده ۱۳ موافقتنامه چارچوب، کمیته دائمی همکاری‌های اقتصادی و اجتماعی سازمان کنفرانس اسلامی (کامسک) به عنوان رکن ناظر بر اجرای موافقتنامه تعیین شده که کمیته مذاکرات تجاری زیر نظر آن فعالیت خواهد نمود و گزارش خود را به کمیته همکاری‌های اقتصادی و تجاری (کامسک) تسلیم می‌نماید.^۱

لازم به ذکر است جمهوری اسلامی ایران موافقتنامه چارچوب را امضاء نموده و این موافقتنامه از تصویب مجلس شورای اسلامی نیز گذشته است و از هنگام تشکیل کمیته مذاکرات تجاری در سال ۲۰۰۳ ایران به عنوان یکی از اعضای اصلی و فعال آن در برنامه‌های کاری مربوط به پیشبرد مذاکرات، مشارکتی گسترده داشته است.

۶) انعقاد پروتکل تعرفه‌های ترجیحی^۲

پس از به حدنصاب رسیدن تعداد کشورهای امضاءکننده و تصویب‌کننده موافقتنامه چارچوب در پاییز سال ۲۰۰۲، همان‌طور که در خود موافقتنامه پیش‌بینی شده بود، کمیته دائمی همکاری‌های اقتصادی و تجاری سازمان کنفرانس اسلامی (کامسک) به عنوان رکن ناظر بر اجرای موافقتنامه در اولین اقدام در جریان نشست نوزدهم خود که در اواخر سال ۲۰۰۳ برگزار شد تصمیم به راه‌اندازی اولین دور از مذاکرات تجاری بین امضاء گرفت، کمیته مذاکرات تجاری را تشکیل داد و وظیفه برگزاری و هدایت مذاکرات را به این کمیته تفویض کرد. بدین ترتیب ده کشور امضاءکننده و تصویب‌کننده موافقتنامه چارچوب (از جمله ایران) به عضویت کمیته مذکور در آمدند تا برنامه‌های بعدی از جمله راه‌اندازی مذاکرات تجاری را برای تعیین امتیازات و تعهدات متقابل امضاء زیر نظر کامسک پیش‌برده و زمینه‌های عملیاتی شدن موافقتنامه را فراهم سازند. همان‌طور که قبلاً اشاره شد کامسک به عنوان رکن ناظر بر اجرای موافقتنامه چارچوب، از مسئولیت‌ها و اختیارات قانونی لازم برای راه‌اندازی مذاکرات تجاری و تصویب تصمیمات متخذه و نتایج نهایی مذاکرات برخوردار است. کمیته مذاکرات تجاری در حقیقت به عنوان بازوی اجرایی آن در این حوزه به شمار می‌رود که وظیفه پیگیری و برگزاری مذاکرات تجاری بین امضاء را برعهده دارد. متعاقب تشکیل کمیته مذاکرات تجاری این کمیته کار خود را به منظور عملیاتی ساختن

1-Framework Agreement and Preferential Tariff Scheme (PRETAS), COMCEC Coordination Office, November 2006

-<http://www.comcec.org/EN/tpsolic.aspx?Sinif=TPS-OIC> (TPSOIC- AGREEMENTS-FRAMEWORK)

1- PRETAS

نظام ترجیحات تجاری با تهیه پیش‌نویسی در قالب طرح تعرفه‌های ترجیحی^۱ آغاز نمود و دور اول از مذاکرات میان اعضای اصلی و ناظر موافقتنامه در چارچوب مفاد این طرح از آوریل ۲۰۰۴ به میزبانی کشور ترکیه در آنتالیا شروع گردید. پس از برگزاری چهار نشست متوالی میان اعضاء سرانجام این دور از مذاکرات با توافق بر سر مفاد پیش‌نویس پروتکل تعرفه‌های ترجیحی^۲ که اختصاراً پرتاس نامیده می‌شود در آوریل ۲۰۰۵ خاتمه یافت و مفاد آن از تصویب چهارمین نشست کمیته مذاکرات تجاری گذشت. این پروتکل در جریان بیست‌ویکمین نشست کامسک نیز که در نوامبر ۲۰۰۵ برگزار شد به تصویب نهایی رسید و از آن تاریخ برای امضاء و تصویب توسط مراجع قانونگذاری هر یک از اعضاء میان آنها توزیع گردید.^۳

نظربه اهمیت پروتکل مذکور ذیلاً برخی از مفاد و تعهدات اصلی آن به اختصار موردبررسی و اشاره قرار می‌گیرد.

۷) الزامات و مفاد اصلی پروتکل تعرفه‌های ترجیحی

پروتکل تعرفه‌های ترجیحی حاصل مذاکرات نهایی شانزده کشور عضو کمیته مذاکرات تجاری می‌باشد که تا زمان انعقاد این پروتکل به موافقتنامه چارچوب پیوسته بودند. موضوع اصلی این پروتکل، اعطای ترجیحات تعرفه‌ای متقابل بین کشورهای است که به این پروتکل خواهند پیوست. همچنین موضوع شبه تعرفه‌ها و موانع غیرتعرفه‌ای در این پروتکل مورد توجه قرار گرفته و تعهدات اعضاء نسبت به آن تعیین شده است. این پروتکل مشتمل بر یک مقدمه و ۱۲ ماده است که تعهدات مربوط به کاهش‌های تعرفه‌ای در ماده‌های ۳ و ۴ آن تعیین شده است. به موجب ماده ۳ این پروتکل کلیه کشورهای عضو موافقتنامه چارچوب که به این پروتکل خواهند پیوست متعهدند حداقل هفت درصد از کل خطوط تعرفه‌های ملی خود را در مورد ردیف‌هایی که نرخ‌هایی بالاتر از ۱۰ درصد دارند مشمول تعهدات کاهش نرخ‌های تعرفه قرار داده و به شرح برنامه زیر اقدام کنند:

۱- ردیف‌های تعرفه برخوردار از نرخ‌های بالای ۲۵ درصد را به نرخ ۲۵ درصد تقلیل دهند.

۲- ردیف‌های تعرفه برخوردار از نرخ‌های بالای ۱۵ درصد تا ۲۵ درصد را به نرخ ۱۵ درصد تقلیل دهند.

1- preferential Tariff scheme

2- The Protocol on the Preferential Tariff scheme for TPSOIC (PERETAS)

3- The Trade Preferential System among the member States of OIC (TPSOIC), Frequently Asked Questions, COMCEC Coordination Office, November 2006.

- <http://www.comcec.org/EN/icerik.aspx?iid=163>

۳- ردیف‌های تعرفه برخوردار از نرخ‌های بالای ۱۰ درصد تا ۱۵ درصد را به نرخ ۱۰ درصد تقلیل دهند.

مدت و طول اجرای این تعهدات برای رسیدن به نرخ‌های تعیین شده چهار سال بوده که مجموع این کاهش‌ها در چهار قسمت مساوی به اجرا گذاشته خواهد شد. این مدت برای کشورهای در کمترین درجه توسعه‌یافتگی^۱ شش سال خواهد بود. زمان آغاز اجرای تعهدات از هنگام لازم‌الاجرا شدن پروتکل و شروع به کار آن خواهد بود. سه ماه بعد از آغاز به کار پروتکل پرتاس اعضاء موظفند تا فهرست کامل تعرفه‌های مشمول تعهدات خود را به کمیته مذاکرات تجاری رسماً اعلام کنند. لازم به ذکر است تعیین مصادیق و تهیه فهرست کالاهای مشمول تعهدات هر یک از اعضاء با رعایت الگوی فوق بر عهده خودشان بوده که به صورت یکجانبه صورت خواهد گرفت.

ماده ۴ این پروتکل سازوکار داوطلبانه‌ای را تحت عنوان مسیر سریع^۲ پیش‌بینی کرده که به موجب آن کشورهایی که آمادگی آزادسازی‌های عمیق‌تر و کاهش نرخ‌های تعرفه بیشتری را دارند می‌توانند به این سازوکار بپیوندند. تعهدات آنها نسبت به کلیه اعضایی که به این سازوکار می‌پیوندند براساس مفاد این ماده به اجرا گذاشته خواهد شد. اهم این تعهدات نیز به شرح زیر می‌باشد:

الف) دامنه تحت پوشش تعهدات

دامنه تحت شمول تعهدات کاهش تعرفه‌ای کامل بوده و فهرستی منفی نیز برای هر گروه از کشورها به شرح زیر پیش‌بینی شده است که اقلام مشمول این فهرست از تعهدات کاهشی مستثنی خواهد بود:

۱- برای کلیه کشورهای در حال توسعه‌ای که میانگین نرخ تعرفه آنها ۲۰ درصد و بالاتر است می‌توانند حداکثر تا ۲۵ درصد کل خطوط تعرفه‌های ملی خود را در فهرست منفی قرار دهند.

۲- برای کلیه کشورهای در حال توسعه‌ای که میانگین نرخ تعرفه آنها بین ۱۵ درصد و ۲۰ درصد است می‌توانند حداکثر تا ۲۰ درصد کل خطوط تعرفه‌های ملی خود را در فهرست منفی قرار دهند.

۳- برای کلیه کشورهای در حال توسعه‌ای که میانگین نرخ تعرفه آنها کمتر از ۱۵ درصد است می‌توانند حداکثر تا ۱۵ درصد کل خطوط تعرفه‌های ملی خود را در فهرست منفی قرار

1 -LDCs

2 - Fast Track

دهند.

۴- کلیه کشورهای عضوی که در کمترین درجه توسعه‌یافتگی قرار دارند می‌توانند حداکثر تا ۳۰ درصد از خطوط تعرفه‌های ملی خود را در فهرست منفی قرار دهند.

ب) نرخ‌های کاهش تعرفه

کلیه محصولاتی که در دامنه تعهدات کاهش‌ی قرار می‌گیرند نرخ‌های تعرفه جاری آنها تا میزان ۵۰ درصد کاهش خواهند یافت.

ج) مدت اجرای تعهدات

طول مدت در نظر گرفته شده برای اجرای این تعهدات برای کشورهای در کمترین درجه توسعه‌یافتگی هفت سال و برای بقیه کشورها پنج سال بوده که به طور سالیانه و کاهش‌های مساوی به اجرا گذاشته خواهد شد. همچنین کشورهای عضو در حال توسعه که به این ساز و کار داوطلبانه می‌پیوندند، متعهد خواهند شد تا حاشیه ترجیحات خود را ظرف مدت سه سال برای کشورهای در کمترین درجه توسعه‌یافتگی به سقف ۵۰ درصد برسانند. این کاهش‌ها در دوره ۳ ساله مذکور به طور مساوی و سالیانه به اجرا گذاشته خواهد شد. لازم به ذکر است سایر مفاد موافقتنامه نظیر حذف شبه‌تعرفه‌ها و غیره بر این ساز و کار داوطلبانه نیز حاکم خواهد بود.

در مورد شبه‌تعرفه‌ها نیز به موجب ماده ۶ این پروتکل کلیه شبه‌تعرفه‌ها بلافاصله پس از آغاز به کار و لازم‌الاجرا شدن پروتکل بایستی حذف شوند و استثنائاً کشورهای عضو در کمترین درجه توسعه‌یافتگی متعهدند این قبیل شبه‌تعرفه‌ها را در صورت وجود، حداکثر ظرف مدت سه سال از زمان لازم‌الاجرا شدن موافقتنامه به طور کامل حذف نمایند. ماده ۷ پروتکل نیز تعهدات مشابهی را در مورد موانع غیرتعرفه‌ای تعیین نموده است که به موجب آن کلیه کشورهای عضو این پروتکل متعهدند کلیه موانع غیرتعرفه‌ای خود را بلافاصله پس از آغاز به کار پروتکل در مورد محصولات تحت شمول کاهش نرخ‌های تعرفه از تجارت میان خود برچینند که این تعهد برای کشورهای در کمترین درجه توسعه‌یافتگی ظرف سه سال عملی خواهد شد.

ماده ۸ و ۹ پروتکل نیز به موضوع اقدامات ضدقیمت‌شکنی و حفاظتی مربوط می‌شود که ضوابط و الزامات در نظر گرفته شده در موافقتنامه‌های ذریبط سازمان جهانی تجارت عیناً به عنوان مبنای عمل در موارد مقتضی در نظر گرفته شده است. صراحتاً به این مطلب

تأکید شده است که همین موضوع یکی از موانع ایران برای پیوستن به پروتکل تلقی می‌شود. و بالاخره آن که به موجب ماده ۱۲ زمان آغاز به کار این پروتکل ۹۰ روز پس از این که حداقل ده کشور به این پروتکل پیوسته و آن را امضاء کنند و از تصویب مراجع قانونگذاری خود بگذرانند خواهد بود.^۱

۸) مروری بر آخرین وضعیت موجود نظام ترجیحات تجاری سازمان کنفرانس اسلامی

سازمان کنفرانس اسلامی در جریان سومین اجلاس فوق‌العاده سران که به منظور بررسی راه‌های مواجهه با چالش‌های پیش رو در قرن بیست و یکم و تحکیم روابط گسترده‌تر در میان اعضاء در دسامبر سال ۲۰۰۵ در مکه مکرمه برگزار شد، برنامه بلندمدت ۱۰ ساله‌ای را به تصویب رسانید که به «برنامه عمل ۱۰۲ ساله منتهی به سال ۲۰۱۵» مشهور است. در این برنامه اهداف مدنظر برای توسعه همکاری‌ها تا سال ۲۰۱۵ پیش‌بینی و راه‌های عملیاتی ساختن آن نیز طراحی و ترسیم شده است. این برنامه عمل دارای ابعاد مختلفی بوده و متناسب با حوزه‌های عمل و فعالیت سازمان سازوکارهای اجرایی متعددی را پیش‌بینی نموده است. در بُعد ارتقاء همکاری‌های اقتصادی و بسط و گسترش روابط تجاری اعضاء با یکدیگر، در این برنامه عمل دست یافتن به سهمی حداقل به میزان بیست درصد از کل تجارت خارجی هر یک از اعضاء به تجارت خارجی میان کشورهای مسلمان عضو سازمان کنفرانس اسلامی تا سال ۲۰۱۵ هدف‌گذاری شده است و از کلیه اعضاء و ارگان‌های ذیربط سازمان به ویژه کامسک خواسته شده است تا ساز و کارهای عملیاتی نمودن این هدف را بررسی نموده و به کار گیرد.^۲

پس از تصویب «برنامه عمل ده ساله منتهی به سال ۲۰۱۵» توسط اجلاس سوم فوق‌العاده سران و احاله عملیاتی ساختن اهداف تجاری تعیین شده در آن به کامسک، این نهاد پروتکل ترجیحات تعرفه‌ای (پرتاس) که از تصویب مقدماتی کمیته مذاکرات تجاری گذشته بود، مفاد این پروتکل را از تصویب نهایی نشست بیست و یکم خود (کمیته همکاری‌های اقتصادی و تجاری) گذراند. همچنین پیشنهاد کمیته مذاکرات تجاری برای آغاز دور دوم از مذاکرات

1 - Framework Agreement and Preferential Tariff Scheme (PRETAS), COMCEC Coordination Office, November 2006.

2 - Action plan 2005-2015.

۳ - برای اطلاعات تفصیلی‌تر در این زمینه ر. ک. به:

-<http://www.oic-oci.org/ex-summit/english/10-years-plan.htm> <http://www.comcec.org/EN/belge/working/IDB/IDB%20achievements%20under%20the%20Ten%20Year%20Action%20Programme%20Final%20Version%20202620%Feb%200820%.doc>
<http://www.comcec.org/EN/belge/24comcecen/icdt/Work%20prog%200616-.doc>

به منظور عملیاتی ساختن پروتکل تعرفه‌های ترجیحی و تعیین و تنظیم نهایی پیوست‌های موافقتنامه چارچوب از جمله پیوست مربوط به قواعد مبدأ و پیوست فهرست کالاهای مشمول ترجیحات به تأیید این کمیته نیز رسید. دور دوم از مذاکرات از سال ۲۰۰۶ آغاز گردید و اولین نشست این دور از مذاکرات در نوامبر ۲۰۰۶ در استانبول برگزار شد. همچنین اولین نشست وزرای بازرگانی و تجارت کشورهای عضو کمیته مذاکرات تجاری در نوامبر ۲۰۰۶ در استانبول برگزار گردید. در آن جا مقرر شد دور دوم از مذاکرات تجاری به منظور نهایی نمودن پیوست‌های موافقتنامه چارچوب ظرف مهلت ۱۲ ماه به پایان رسیده به نحوی که بتوان کلیه تمهیدات و زمینه‌های لازم را برای آغاز به کار نظام ترجیحات تجاری از ابتدای سال ۲۰۰۹ فراهم نمود. بر این اساس نشست دوم از دور دوم مذاکرات تجاری نیز در مارس ۲۰۰۷ برگزار شد که موضوع این نشست نیز همچون نشست قبلی به موضوع تعیین قواعد مبدأ و نحوه اجرای تعهدات مربوط به شبهه تعرفه‌ها و موانع غیر تعرفه‌ای اختصاص داشت. نهایتاً این پروتکل نیز با برگزاری چند نشست مذاکراتی دیگر میان اعضایی که موافقتنامه چارچوب را امضاء نموده بودند نهایی شد و از تصویب گذشت و همه چیز برای آغاز به کار موافقتنامه ترجیحات تعرفه‌ای (پرتاس) از ابتدای سال ۲۰۰۹ مهیا گردید. با این حال هنوز تعداد اعضایی که موافقتنامه مذکور را از تصویب مراجع قانونگذاری خود گذرانده باشند، به حد نصاب لازم برای شروع به کار موافقتنامه نرسیده است و به رغم خاتمه سال ۲۰۰۸ و گذشت دو ماه از سال ۲۰۰۹ هنوز هدف مذکور تحقق نیافته است. همچنین فهرست محصولات مشمول ترجیحات نیز بین اعضا مبادله نشده است. لازم به ذکر است که تاکنون ۱۵ کشور مصر، تونس، ترکیه، اردن، مالزی، سوریه، بنگلادش، کامرون، گینه، عربستان سعودی، عمان، مراکش، قطر، پاکستان و امارات متحده عربی پروتکل تعرفه‌های ترجیحی را امضاء نموده‌اند، لیکن از این میان فقط شش کشور مالزی، اردن، پاکستان، ترکیه، سوریه و امارات متحده عربی آن را از تصویب مراجع قانونگذاری خود گذرانده‌اند. بنابراین، برای اجرایی شدن این موافقتنامه هنوز باید منتظر دست کم چهار عضو دیگر باقی ماند. در عین حال طبق آخرین گزارش تهیه شده توسط مرکز اسلامی توسعه و تجارت سازمان کنفرانس اسلامی^۱ سهم کل کشورهای مسلمان عضو سازمان کنفرانس اسلامی از کل تجارت جهان در سال ۲۰۰۷ به حدود ۹ درصد رسیده است و ارزش کل تجارت بین کشورهای مسلمان این سازمان از ۱۶۵ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۶ به ۲۰۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۷ رسیده است. همچنین سهم متناظر با این ارقام از ۱۵/۵ درصد در سال ۲۰۰۶ به

۱۶/۴۴ درصد در سال ۲۰۰۷ رسیده است که چشم‌انداز مناسبی را برای تحقق هدف کمی تعیین شده تا سال ۲۰۱۵ فراهم می‌سازد.^۱

۹) رویکرد ایران نسبت به موافقتنامه ترجیحات تجاری سازمان کنفرانس اسلامی

ایران با توجه به اولویت‌های در نظر گرفته شده در برنامه‌های توسعه اقتصادی کشور برای توسعه و تحکیم همکاری‌ها با کشورهای مسلمان با رویکردی مثبت نسبت به موافقتنامه ترجیحات تجاری سازمان کنفرانس اسلامی برخورد نمود. به رغم این‌که از سال ۱۹۹۰ که موافقتنامه چارچوب از تصویب وزرای شرکت‌کننده در نشست ششم کامسک گذشت ۱۲ سال طول کشید تا تعداد اعضای تصویب‌کننده این موافقتنامه به حد نصاب ۱۰ کشور برای شروع به کار موافقتنامه برسد، ایران جزو اولین کشورهایی بود که این موافقتنامه را در مجلس شورای اسلامی به تصویب رساند. پس از آن که حد نصاب مذکور در پاییز سال ۲۰۰۲ به دست آمد، کمیته مذاکرات تجاری برای به راه انداختن مذاکرات تجاری میان کشورهای امضاءکننده موافقتنامه چارچوب تشکیل شد و تمامی اعضای تصویب‌کننده موافقتنامه مذکور عضو اصلی این کمیته بودند. ایران نیز به عنوان یکی از اعضای اصلی کمیته مذاکرات تجاری در کلیه چهار نشستی که برای تعیین مفاد نهایی موافقتنامه ترجیحات تجاری (پرتاس) و شیوه‌های آزادسازی‌های تجاری و کاهش تعرفه‌ها برگزار شد حضور فعال و مشارکتی گسترده داشت. ایران همواره یکی از طرف‌های اصلی این مذاکرات به حساب می‌آمد و بسیاری از مفاد موافقتنامه مذکور و شیوه‌های آزادسازی پیش‌بینی شده در آن تحت‌تأثیر مواضع مذاکراتی ایران تغییر و دستخوش اصلاح قرار گرفته است. حتی در ساز و کار داوطلبانه پیش‌بینی شده در موافقتنامه ترجیحات تجاری مذکور تحت عنوان «رویکرد سریع» ایران یکی از پنج کشور مهم و بزرگی بود که در کنار ترکیه، مالزی، پاکستان و بنگلادش قصد خود را برای پیوستن به این ساز و کار ابراز کرده بود. از همین‌رو از طرف‌های بسیار مهم این مذاکرات محسوب می‌شد و شیوه‌های در نظر گرفته‌شده برای آزادسازی‌های تحت این رویکرد، اساساً از ابتکارات پیشنهادی ایران بود که پس از مذاکراتی طولانی در به کرسی نشاندن آن موفق گردید. در آخرین نشست دور اول از مذاکرات، متأسفانه هیأت ایرانی به دلیل عدم صدور مجوز سفر از ناحیه کمیته نظارت بر سفرهای خارجی از حضور در نشست

۱- ر. ک. به:

-[http://www.comcec.org/UserFiles/File/24%EF%BF%BDS-Res\(1\).FINAL%20yaz%EF%BF%BDI%EF%BF%BD.doc](http://www.comcec.org/UserFiles/File/24%EF%BF%BDS-Res(1).FINAL%20yaz%EF%BF%BDI%EF%BF%BD.doc)

[http://www.comcec.org/EN/agreements.aspx?sinif=AGREEMENTS\(chart\)](http://www.comcec.org/EN/agreements.aspx?sinif=AGREEMENTS(chart))

<http://www.comcec.org/EN/belge/24comcecen/idb/Report%20on%20the%20expansion%20of%20Intra-OIC%20trade.doc>

پایانی بازماند و فرصت اصلاح مفاد اولیه مواد ۸ و ۹ پروتکل تعرفه‌های ترجیحی (پرتاس) پیرامون اقدامات ضدقیمت شکنی و اقدامات حفاظتی که در آن صراحتاً به موافقتنامه‌های سازمان جهانی تجارت اشاره شده بود از دست رفت. ایران به دلیل آن که هنوز به عضویت این سازمان در نیامده است، مخالف تصریح به نام موافقتنامه‌های سازمان جهانی تجارت بود که مواد مذکور به همان شکل از تصویب شرکت‌کنندگان در دور پایانی مذاکرات گذشت و بعدها نیز به تصویب کمیته مذاکرات تجاری رسید و از تصویب نهایی کامسک و نشست وزرا هم گذشت. پس از آن که مذاکرات موافقتنامه مذکور به اتمام رسید و از تصویب کامسک نیز گذشت طبق پیش‌بینی‌ای که در خود این موافقتنامه صورت گرفته بود نوبت به آغاز مذاکرات فنی برای تعیین مفاد پروتکل قواعد مبداء رسید که ایران نیز در این مذاکرات حضوری پُرننگ و تعیین‌کننده داشت. حتی بر اثر اختلافات میان اعضاء به ویژه با ایران این مذاکرات طولانی‌تر از حد مقرر به درازا کشید. با این حال مذاکرات و مشورت‌های ایران با سایر اعضاء برای برگرداندن مفاد مواد ۸ و ۹ پروتکل تعرفه‌های ترجیحی در طول مذاکرات قواعد مبداء نیز با توجه به تصویب نهایی این پروتکل به جایی نرسید.^۱

بدین ترتیب ایران با آن که یکی از فعال‌ترین هیئت‌های مذاکره‌ای در طول ادوار مذاکرات ترجیحی مذکور بود، از ملاحظه مفاد مذکور از ادامه حرکت باز ماند و همین مواد اکنون یکی از موانع پیوستن ایران به این پروتکل بشمار می‌رود و تاکنون ایران از امضای پروتکل تعرفه‌های ترجیحی (پرتاس) و پروتکل قواعد مبداء آن خودداری نموده است. ایران نهایتاً در صورتی می‌تواند طرف پروتکل تعرفه‌های ترجیحی واقع شود که آن را به همراه پروتکل قواعد مبداء امضاء و از تصویب مجلس شورای اسلامی نیز بگذراند. با این حال جمهوری اسلامی ایران امضای پروتکل مذکور را هنوز تحت بررسی خود دارد و چنانچه با امکان برخورداری از حق تحفظ نسبت به برخی از مواد پروتکل موافقتنامه تعرفه‌های ترجیحی موافقت شود نسبت به پیوستن به این پروتکل نظر مساعد دارد.

۱- برای اطلاع از ادوار مذاکرات و مواضع مذاکره‌ای اعضاء به گزارش‌های رسمی منتشره که از طریق پایگاه اطلاع‌رسانی زیر قابل دستیابی است ر. ک. به:

- [http://www.comcec.org/EN/tpsoic.aspx?sinif=TPS-OIC\(SECONDRound\)](http://www.comcec.org/EN/tpsoic.aspx?sinif=TPS-OIC(SECONDRound)).

کتابنامه

Framework Agreement and Preferential Tariff Scheme (PRETAS), COMCEC Coordination Office, November 2006.

Ten-Year Programme of Action to Meet the Challenges Facing the Muslim Ummah in the 21ST Century, Third Extraordinary Session of the Islamic Summit Conference, Makkah al Mukarramah-Kingdom of Saudi Arabia, 5-6 dhul qa'dah 1426 h 7-8 December 2005.

Follow up of the Resolutions of the OIC Third Extraordinary Summit plan of Action of ICDT, 2006/2016, 24th Session of the Standing Committee for Economic and Commercial Co-Operation of the OIC (COMCEC), 20-24 October 2008 Istanbul-Turkey.

<http://www.oic.org>.

<http://www.comcec.org>.

